

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ I PETYCJI

Warszawa, 12 marca 2024 r.

BADK.DPK.133.59.2024

P11-16/24	Data wpływu petycji 25 stycznia 2024 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 12 marca 2024 r.

**USTAWA O STATUSIE SĘDZIÓW
TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO**

TEMAT

ZMIANA art. 10 ust. 2 i art. 25

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Sebastian Adamowicz.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjęcie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany art. 10 ust. 2 i art. 25 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

Autor petycji wnosi o wprowadzenie zmian do ustawy o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego poprzez:

- w art. 10 ust. 2 zastąpienie wyrazów „naukowo-dydaktycznego” wyrazami „badawczo-dydaktycznego” oraz wyrazu „naukowego” wyrazem „badawczego”;

- w art. 25 dodanie ust. 3 w brzmieniu: „W sprawach dyscyplinarnych sędziów Trybunału mogą orzekać także sędziowie Trybunału w stanie spoczynku”.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji wskazał, że pierwszy z przepisów odwołuje się do kategorii pracowników uczelni według uchylonego Prawa o szkolnictwie wyższym.

W celu zapewnienia możliwości rozpoznania spraw dyscyplinarnych sędziów Trybunału Konstytucyjnego autor petycji postuluje włączenie do orzekania również sędziów w stanie spoczynku, gdyż są oni do tego przygotowani dzięki pracy w Trybunale.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1422) w **art. 10** stanowi, że sędzia Trybunału nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów (ust. 1).

Sędzia Trybunału nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia w charakterze pracownika naukowo-dydaktycznego, dydaktycznego lub naukowego u jednego pracodawcy, w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych w takim charakterze, o ile nie utrudnia to pełnienia obowiązków sędziego Trybunału (ust. 2).

Sędzia Trybunału nie może podejmować innego zajęcia, o charakterze zarobkowym lub niezarobkowym, które utrudniałoby pełnienie przez niego obowiązków, uchybiałoby godności urzędu sędziego Trybunału lub mogłoby podważać zaufanie do jego bezstronności lub niezawisłości (ust. 3).

O zamiarze podjęcia zatrudnienia lub innego zajęcia, o których mowa w ust. 2 i 3, a także o zamiarze ich kontynuowania przez sędziego obejmującego stanowisko w Trybunale, sędzia Trybunału zawiadamia Prezesa Trybunału. Prezes Trybunału pisemnie informuje o sprzeciwie,

jeżeli uzna, że podjęcie albo kontynuowanie zatrudnienia lub innego zajęcia będzie utrudniało pełnienie obowiązków, uchybiało godności urzędu sędziego Trybunału lub podważało zaufanie do jego bezstronności lub niezawisłości (ust. 4).

Art. 25 ust. 1 wskazanej ustawy stanowi, że, w postępowaniu dyscyplinarnym orzeka Trybunał jako sąd dyscyplinarny: pierwszej instancji - w składzie trzech sędziów Trybunału; drugiej instancji - w składzie pięciu sędziów Trybunału. Sędziów Trybunału do składów orzekających wyznacza w drodze losowania Prezes Trybunału. W losowaniu składu sądu dyscyplinarnego drugiej instancji nie uczestniczą sędziowie Trybunału, którzy orzekali w sprawie w pierwszej instancji (ust. 2).

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.) w **art. 114** stanowi, że nauczycieli akademickich zatrudnia się w grupach pracowników: dydaktycznych; badawczych; badawczo-dydaktycznych.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Przepis art. 114 ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce dotyczy uczelni zarówno publicznych, jak i niepublicznych. Wymienione w art. 114 grupy (kategorie) nauczycieli akademickich są wyróżnione ze względu na zakres czynności (zadań), jakie wykonują nauczyciele akademicy. W porównaniu do dotychczasowych przepisów doszło do zmian w dwóch zakresach. Po pierwsze, nie ma kategorii pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych, zastąpiła je grupa nauczycieli akademickich badawczych i badawczo-dydaktycznych. Zmiana dotyczy przede wszystkim nazewnictwa – trzeba powiedzieć, że obecnie lepiej oddającego czynności (zadania), jakie wykonują nauczyciele akademicy zatrudnieni w tych grupach. W uzasadnieniu projektu Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce wskazano, że kategorie pracowników badawczych i badawczo-dydaktycznych wprowadzono „w celu odróżnienia nauczycieli akademickich prowadzących działalność naukową od pracowników naukowych innych jednostek w systemie szkolnictwa wyższego i nauki (np. instytutów naukowych PAN i instytutów badawczych)”. Po drugie, zniknęła – w stosunku do dotychczasowego stanu prawnego – grupa (kategoria) dyplomowanych bibliotekarzy oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej jako nauczycieli akademickich¹.

O symbolicznym charakterze zmian w zakresie nazewnictwa poszczególnych grup pracowników będących nauczycielami akademickimi świadczą przepisy wprowadzające komentowaną ustawę. Jak wynika z art. 247 ust. 1 p.w.p.s.w.n., nauczyciele akademicy będący

¹ Izdebski Hubert, Zieliński Jan Michał, Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz, wyd. III, LEX/el. 2023.

w dniu 1.10.2018 r. pracownikami naukowo-dydaktycznymi, dydaktycznymi albo naukowymi są od tego dnia nauczycielami akademickimi zatrudnionymi odpowiednio w grupach pracowników badawczo-dydaktycznych, dydaktycznych albo badawczych. Świadczy to o przywiązaniu do funkcjonującej w polskim środowisku akademickim tradycji wiążącej podział nauczycieli akademickich z podstawowymi zadaniami uczelni (...). W literaturze przedmiotu już w poprzednim stanie prawnym podkreślano, że kolejność ustawowego wyliczenia grup pracowników nie ma charakteru przypadkowego i odzwierciedla wagę zadań stawianych przed uczelniami. Aktualne pozostają także wątpliwości dotyczące zaliczenia do grupy nauczycieli akademickich pracowników badawczych, którzy nie wykonują działalności dydaktycznej².

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w uzasadnieniu do wyroku z dnia 22 grudnia 2021 r. II SAB/Wa 380/21 podniósł, że stosownie do art. 17 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1422), sędziemu Trybunału stale zamieszkałemu poza m.st. Warszawą przysługuje bezpłatne zakwaterowanie w W. (...) W związku z art. 10 ust. 2 ww. ustawy sędzia Trybunału Konstytucyjnego nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia w charakterze pracownika naukowo-dydaktycznego, dydaktycznego lub naukowego u jednego pracodawcy, w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych w takim charakterze, o ile nie utrudnia to pełnienia obowiązków sędziego Trybunału. Szczegółowe informacje dotyczące dodatkowego zatrudnienia dostępne są na stronie internetowej Trybunału, która stanowi Biuletyn Informacji Publicznej (<https://trybunal.gov.pl/o-trybunale/sędziowie-trybunalu>)³.

INFORMACJE DODATKOWE:

W uzasadnieniu do poselskiego projektu ustawy o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 września 2016 r. (druk sejmowy nr 880) wyjaśniono, że w odrębnym rozdziale (czwartym) projektodawca zaproponował przepisy o stanie spoczynku. Utrzymano zasadę, zgodnie z którą sędzia Trybunału przechodzi w stan spoczynku po zakończeniu kadencji (art. 27 ust. 1). Projektodawca poczynił jednak w tym zakresie dodatkowe zastrzeżenie.

Wzorem rozwiązań z ustawy o Sądzie Najwyższym projektodawca wprowadził wymóg złożenia Prezesowi Trybunału zaświadczenia na 6 miesięcy przed ukończeniem 70 roku życia przez sędziego TK, że jest on zdolny ze względu na stan zdrowia do pełnienia obowiązków sędziego (art. 27 ust. 2). Zaświadczenie takie sędzia Trybunału po ukończeniu 70 roku życia ma obowiązek przedstawiać Prezesowi Trybunału co roku, do dnia 31 stycznia, do ukończenia

² Woźnicki Jerzy (red.), Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz, WKP 2019

³ <https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/8DD6491046>

kadencji. Jeśli kandydat na sędziego TK ma posiadać właściwości takie jak sędzia SN, to należy uznać, że obowiązek ten dotyczy nie tylko momentu wyboru, ale także całej kadencji. Chodzi tu także o legitymowanie się odpowiednim stanem zdrowia.

Projektodawca dopuszcza pełnienie funkcji sędziego Trybunału przez osoby w wieku tradycyjnie uznawanym w państwach demokratycznych za wiek emerytalny. Wynika to z faktu, że obok wiedzy prawniczej, cennym elementem dla sędziego Trybunału jest doświadczenie życiowe. Jednak w interesie Państwa Polskiego, Trybunału Konstytucyjnego, jak i samego sędziego Trybunału jest, aby były to osoby zdrowe, będące w stanie pełnić swą funkcję.

W projekcie określono moment, w którym oczekuje się udokumentowania stanu zdrowia. Ponieważ nie może przerwać kadencji wprost w sytuacji, jeśli sędzia odmówi złożenia zaświadczenia, musi stworzyć instrument, aby zabezpieczyć to oczekiwanie. Dlatego niezłożenie zaświadczenia z przyczyn leżących po stronie sędziego Trybunału, w tym odmowa złożenia, ma skutek równoznaczny ze zrzeczeniem się przez sędziego stanowiska. Projektodawca chce w ten sposób zapobiec unikaniu tego ustawowego obowiązku. Dochodząc do wieku 70 lat, sędzia powinien przeprowadzić badania. Stąd projektodawca zdecydował się na zaadoptowanie mechanizmu z ustawy o Sądzie Najwyższym. Projektodawca nie przerywa w ten sposób kadencji sędziego Trybunału, ale wskazuje na czynnik obiektywny – stan zdrowia, który sędzia powinien udowodnić zaświadczeniem lekarskim. Ta norma koresponduje z art. 28, w którym odesłanie w stan spoczynku przerywające kadencję wiąże się z chorobą, ułomnością lub utratą sił. Rozwiązanie stanowi tu mechanizm kontrolny państwa.

Ponadto projektodawca wzorem Sądu Najwyższego zastrzegł, że sędzia TK, który nie przeszedł w stan spoczynku po 70 roku życia nie może pełnić funkcji Prezesa lub Wiceprezesa Trybunału (art. 27 ust. 5). Wynika to z odciążenia tych osób z obowiązków administracyjnych i umożliwienie im, ze względu na ogromną wiedzę prawniczą oraz doświadczenie, możliwość pełnienia służby dla dobra Państwa i społeczeństwa⁴.

Grupa posłów: KO, Lewica, PSL-TD, Polska2050-TD skierowała **6 marca 2024 r.** do Marszałka Sejmu dwa poselskie projekty ustaw: poselski projekt ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz poselski projekt ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym.

Poselski projekt ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym w art. 6 ust. 1 pkt 1 przewiduje utratę mocy ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Jak wskazano w uzasadnieniu do projektu - na mocy art. 6 ust. 1

⁴ [Druk nr 880 - Sejm Rzeczypospolitej Polskiej](#)

projekt ustawy uchyleniu mają ulec dotychczas obowiązujące, a niezgodne z porządkiem konstytucyjnym państwa praworządne, ustawy kształtujące aktualny status Trybunału Konstytucyjnego. Niezgodność ta, obejmująca w istocie fundamentalne zasady Konstytucji (art. 2; art. 7; art. 10 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 173; art. 178 ust. 1; art. 194 ust. 1 i ust. 2; art. 195 ust. 1), stwierdzona została w przywołanych już wyrokach Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt K 35/15; K 47 /15; K 44/16).

Poselski projekt ustawy o Trybunale Konstytucyjnym w art. 26 ust. 2 przewiduje, że 2 sędzia Trybunału nie może pozostawać w stosunku dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia w charakterze nauczyciela akademickiego w uczelni lub pracownika naukowego w instytucie Polskiej Akademii Nauk w łącznym wymiarze nieprzekraczającym połowy pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych w takim charakterze.

Oba projekty 7 marca 2024 r. zostały skierowane do opinii Biura Legislacyjnego oraz Biura Ekspertyzy i Oceny Skutków Regulacji⁵.

OPRACOWAŁA

Joanna Maria Leśniarek

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

⁵<https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/agent.xsp?symbol=PROJNOWEUST&NrKadencji=10&Kol=D&Typ=UST>